

238

MAIG
2014

TURQUIA: tragèdia en període preelectoral

Eduard Soler i Lecha, Coordinador de recerca, CIDOB

Turquia torna a ser notícia. No només per l'accident miner de Soma, el pitjor de la història del país, sinó també per les protestes i la controvèrsia política que ha generat. La tragèdia ocorreguda a pocs mesos de les eleccions presidencials ha accentuat els ja preocupants nivells de polarització social i política a Turquia. Per als seguidors de Recep Tayyip Erdogan, el que s'està produint és la utilització política d'una tragèdia. Segons els crítics, és una mostra d'un sistema clientelar que menysprea als seus ciutadans.

Pagarà l'AKP un preu polític pel que ha passat a Soma? Davant d'una crisi d'aquestes característiques el més habitual és que els governs que han gestionat-la en surtin desgastats. Així li va passar a George W. Bush amb la desastrosa gestió de l'huracà Katrina a Nova Orleans el 2005 o més recentment al Primer Ministre de Corea, Jung Hong-Won, que va dimitir després de reconèixer les deficiències en l'operació de rescat després de l'enfonsament del ferri Sewol. Excepcionalment alguns líders poden sortir reforçats, com li va passar al canceller Gerhard Schröder després calçar-se unes botes d'aigua i abocar-se al seguiment de les inundacions de 2002 a Alemanya, a poques setmanes de les eleccions.

A Turquia els precedents són més aviat negatius. El més conegut és el terratrèmol d'Izmit a l'agost de 1999 que, amb desenes de milers de víctimes, va erosionar la credibilitat del govern, de les autoritats locals i fins i tot de les forces armades. Van sortir a la llum escàndols en la concessió de permisos de construcció i es va criticar obertament la deficient ajuda prestada a les víctimes. De la gestió de la crisi de Soma no s'han criticat tant els mecanismes de rescat com l'absència de mesures de seguretat prèvies, el poc tacte i empatia per part d'Erdogan i altres membres del seu equip, i els vincles entre sectors econòmics i el poder polític, especialment quan es parla d'empreses privatitzades.

També s'ha generat un ampli debat sobre el model de creixement de Turquia i els seus preocupants índexs de sinistralitat laboral. Segons un informe de l'Organit-

zació Internacional del Treball, Turquia ocupa el primer lloc del rànquing europeu i el tercer a nivell mundial de sinistralitat laboral. Les xifres parlen per si mateixes: des de 2002 hi ha hagut més de 12.000 víctimes mortals en accidents laborals i el 10% corresponen al sector miner. La dependència energètica de Turquia explica també la pressió sobre el sector del carbó per produir més, i més barat. En aquest context, cal preguntar-se on són els límits. Les paraules d'Erdogan comparant aquest accident amb altres tragèdies al Regne Unit i als Estats Units a principis del segle XX, no van ajudar a centrar el debat .

Erdogan ha donat mostres, fins al moment, d'una notable capacitat per sortir indemne de tot tipus de crisi. Va guanyar les recents eleccions municipals del 30 de març sense que ni el moviment de protesta de Gezi, ni els escàndols de corrupció que suposadament implicarien a alts càrrecs i familiars de l'AKP, ni la polèmica decisió de tancar l'accés de Twitter (després rectificada pel Tribunal Constitucional), ni l'enfrontament amb el moviment Hizmet (liderat per Fetullah Gülen) al qual Erdogan acusa de conspirar contra ell i de manipular les institucions estatals, li passés factura. Erdogan resisteix, però el clima polític i social es deteriora.

El calendari electoral només fa que exacerbar aquesta tensió. El 10 d'agost se celebraran unes eleccions presidencials molt especials. Després d'una modificació constitucional, els turcs escolliran per sufragi directe al President de la República i tot indica que Erdogan, ara primer ministre, presentarà la seva candidatura. Turquia es regeix per un sistema parlamentari però el President té prerrogatives importants. Pot exercir el dret de veto en l'aprovació de noves lleis, pot presidir i convocar si ho considera oportú al consell de ministres i designa un nombre important de càrrecs institucionals clau. Si és escollit, Erdogan intentarà aprofitar al màxim els espais de poder que la constitució li permet i seguirà apostant per una nova constitució que augmenti el poder presidencial. Així doncs, en les pròximes eleccions no només es decideix qui presidirà el país sinó com el presidirà.

Només quan coneguem el resultat d'aquestes eleccions podrem valorar si la gestió de la crisi de Soma haurà tingut un cost polític per Erdogan. Mentre s'espera el veredict de les urnes, seria desitjable que la classe política, juntament amb els actors empresarials i sindicals, tinguessin amplitud de mires i es posessin a treballar en reduir els preocupants nivells de sinistralitat laboral, apropant-se als estàndards europeus, signant les convencions de l'Organització Internacional del Treball i verificant l'aplicació de les normes que ja estan en vigor. Perquè el que està en joc no és només el futur polític de Recep Tayyip Erdogan sinó també com Turquia ha de conciliar creixement econòmic i seguretat laboral.